

International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health

Hosted online from Jakarta, Indonesia

Website: econfseries.com

30th October, 2025

UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA MUSIQA MADANIYATI FANINI O'QITISH METODIKASI

Otamirzayeva Marg'ubajon Jumaboy qizi
marg'ubaotamirzayeva72@gmail.com

Annotatsiya:

Ushbu maqolada umumta'lim maktablarida musiqa madaniyati fanini o'qitishning mazmuni, maqsadi va metodik asoslari tahlil qilingan. Shuningdek, dars jarayonida qo'llaniladigan innovatsion pedagogik texnologiyalar, milliy qadriyatlar asosida musiqiy tarbiya berish usullari hamda o'quvchilarda estetik didni shakllantirishning samarali yo'llari yoritilgan.

Kalit so'zlar: musiqa madaniyati, o'qitish metodikasi, estetik tarbiya, xalq qo'shiqlari, pedagogik texnologiya, ijodkorlik, musiqiy tafakkur.

МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ МУЗЫКАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Отамирзаева Маргубаджон Джумабой кызы
марг'убаотамирзаева72@gmail.com

Аннотация:

В статье анализируются содержание, цели и методические основы преподавания музыкальной культуры в общеобразовательной школе. Рассматриваются инновационные педагогические технологии, используемые в учебном процессе, методы музыкального воспитания, основанного на национальных ценностях, и эффективные способы формирования эстетического вкуса учащихся.

Ключевые слова: музыкальная культура, методика преподавания, эстетическое воспитание, народное пение, педагогические технологии, творчество, музыкальное мышление.

METHODOLOGY OF TEACHING MUSIC CULTURE IN GENERAL SCHOOLS

Otamirzayeva Marg‘ubajon Jumaboy qizi
marg‘ubaotamirzayeva72@gmail.com

Abstract:

This article analyzes the content, goals and methodological foundations of teaching music culture in general schools. It also covers innovative pedagogical technologies used in the lesson process, methods of providing musical education based on national values, and effective ways to form aesthetic taste in students.

Keywords: music culture, teaching methodology, aesthetic education, folk songs, pedagogical technology, creativity, musical thinking.

Kirish:

Jahon umumta’lim tizimida o‘quvchilarni musiqiy rivojlantirish, maktab repertuari vositasida ularning umummadaniy kompetensiyasini rivojlantirish, musiqiy qobiliyatlarini, kuylash va tinglash malakalarini oshirish, musiqaning badiiy mazmun, emotsional ta’sir imkoniyatlarini kengaytirish borasida tizimli ishlar amalga oshirilmoqda. Ilmiy-tadqiqot muassasalarida musiqiy idrok, musiqiy intonatsiya, tinglovchilik madaniyati, musiqaning kommunikativ imkoniyatlari, badiiy-estetik ta’sir xususiyatlarini o‘zlashtirishda interaktiv texnologiyalarni joriy etishga doir ilmiy-tadqiqot ishlari olib borilmoqda.

Shu bilan birga, maktabda musiqa fanini o‘qitish orqali o‘quvchilarning umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirishga, ularda badiiy tasavvur va tafakkur qobiliyatlarini tarkib toptirish, o‘qitishda nazariya va amaliyot uyg‘unligini ta’minlash kabi masalalarga qaratilgan ilmiy-tadqiqot ishlariga ham zamonaviy yondashuv asosida alohida e’tibor berilmoqda. Mavzuning dolzarbligi. Hozirgi kunda musiqa madaniyati jamiyatimizda faqat badiiy hodisa emas, balki, ijtimoiy-ma’naviy hodisa sifatida namoyon etilayotganligi undagi badiiy-estetik mazmuni anglagan holda munosabat ko‘rsatishni taqozo etadi. Umumta’lim maktabi musiqa

International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health

Hosted online from Jakarta, Indonesia

Website: econfseries.com

30th October, 2025

o‘quv mashg‘ulotlarida ko‘p hollarda tinglash faoliyati talab darajasida amalga oshirilmasligi muammoni yanada dolzarblashtiradi[2].

O‘zbekistonning rivojlangan davlatlar qatoridan o‘rin olishida ta‘lim-tarbiyaga oid islohotlarning ijrosini sifatli ta‘minlash dolzarb vazifalardan biri bo‘lib hisoblanadi. Chunki ilm-fan, madaniyat va ma‘naviyat har qanday mamlakat va xalqni yuksaklikka ko‘taradi, uning taraqqiyotini ta‘minlaydi, kelajagini oldindan ko‘rsatib beradi. Yangi O‘zbekiston strategiyasida tarixiy-ma‘naviy omil, ya‘ni xalqimizning ulkan madaniy merosi, intellektual salohiyati asosida tarixiy ideallarga oid xolis munosabatni va dunyoqarashni shakllantirish va shu asosida “milliy tarixni xalqimiz, ayniqsa, yoshlarimizga milliy ruxda yetkazish, ularning qalbiga, shuuriga singdirish, o‘quvchi yoshlarda umummadaniy kompetentlikni rivojlantirish tizimini takomillashtirish bo‘yicha bir qator ilmiy izlanishlar olib borilmoqda. Adabiyotlar tahlili. Umumiy o‘rta ta‘lim maktablarida musiqa fanini o‘qitish orqali o‘quvchilarda umummadaniy kompetensiyani rivojlantirishga oida adabiyotlar o‘rganilganida ta‘lim-tarbiya jarayonlarida fanlarni o‘qitishda o‘quvchilar kompetentligini rivojlantirishga qaratilgan tadqiqot ishlariga oid tizimli izlanishlar olib borilganligini ko‘rish mumkin[1].

Jumladan, o‘zbekistonlik olimlardan M.Aripov E.Yusupov, N.Komilov, X.O.Shayxova, V.Alimasov, M.Jakbarov, E.Umarov, A.Choriyev, A.Qodirovlarning asarlari, E.M.Izzetova, R.R.Burnashev va S.S.Agzamxodjayevaning dissertatsiyalarida ta‘lim jarayonida o‘quvchilarga turli tarixiy obrazlar va milliy boyliklar haqida ma‘lumot berish orqali ularda milliy iftixor tuyg‘usini oshirish masalalari yoritilgan.

Musiqa madaniyati fani umumta‘lim maktablarida o‘quvchilarning estetik tarbiyasini shakllantirish, ularni milliy musiqiy meros va jahon musiqa madaniyati bilan tanishtirishda muhim o‘rin tutadi. Musiqa insonning ma‘naviy olamini boyitadi, estetik zavqini oshiradi, ezgulik va go‘zallikka muhabbat uyg‘otadi. Shu boisdan, musiqa madaniyati fanini o‘qitish jarayonida o‘qituvchining metodik yondashuvi, darsni tashkil etish uslublari va o‘quvchilar bilan ijodiy munosabati hal qiluvchi ahamiyatga ega[3].

International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health

Hosted online from Jakarta, Indonesia

Website: econfseries.com

30th October, 2025

Musiqa madaniyati fanining asosiy maqsadi o‘quvchilarga milliy va jahon musiqiy merosini o‘rgatish, ularda musiqiy tafakkur, ijodiy qobiliyat hamda estetik didni rivojlantirishdir.

Fanning asosiy vazifalariga quyidagilar kiradi:

- Musiqa san‘ati orqali o‘quvchilarni ma‘naviy-axloqiy tarbiyalash;
- O‘quvchilarda musiqaga nisbatan qiziqish va muhabbat uyg‘otish;
- Milliy qo‘shiqlar, kuylar, dostonlar orqali vatanparvarlik tuyg‘usini shakllantirish;
- Ovoz va ritmni to‘g‘ri his etish, kuylash va tinglash madaniyatini rivojlantirish.

Musiqa darslarini samarali tashkil etish uchun o‘qituvchi quyidagi metodik yondashuvlardan foydalanadi:

- Kuzatish va tinglash metodi: O‘quvchilar turli janrdagi musiqalarni tinglab, ularning mazmuni va tuzilishini tahlil qiladilar.

- Amaliy ijro metodi: Qo‘shiq kuylash, ritmik harakatlar, xalq cholg‘ularida chalish mashqlari orqali o‘quvchilar musiqiy jarayonda faol ishtirok etadilar.

- Muammoli ta‘lim metodi: Dars jarayonida o‘qituvchi muayyan savollar va vaziyatlar yaratib, o‘quvchilarni mustaqil fikrlashga undaydi.

- Integrativ yondashuv: Musiqa fanini adabiyot, tarix, san‘at va texnologiya fanlari bilan bog‘lab o‘qitish o‘quvchilarda kengroq dunyoqarashni shakllantiradi.

Bugungi kunda musiqa darslarida axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish muhim ahamiyatga ega. Multimedia vositalari, elektron darsliklar, interaktiv platformalar orqali o‘quvchilarning faolligi oshadi. Shuningdek, “Musiqa viktorinasi”, “Qo‘shiq top”, “Kuydan asarni aniqlang” kabi interaktiv o‘yinlar darsni qiziqarli va samarali qiladi[4].

O‘zbek xalq musiqasi — milliy o‘zligimizning ifodasi. Shu bois musiqa madaniyati darslarida xalq qo‘shiqlari, katta ashulalar, maqomlar, dostonlardan namunalar keltirish o‘quvchilarda milliy g‘ururni oshiradi. Dars jarayonida o‘quvchilarga: “Lazgi”, “Tanovar”, “Andijon polkasi”, “Yallama” kabi asarlarni tinglatish; hududiy uslublar (Farg‘ona–Toshkent, Xorazm, Buxoro) haqida tushuncha berish; ovoz tarbiyalash mashqlari orqali kuylash madaniyatini shakllantirish — muhim metodik yo‘nalish hisoblanadi.

International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health

Hosted online from Jakarta, Indonesia

Website: econfseries.com

30th October, 2025

Musiqa o‘qituvchisi nafaqat bilim beruvchi, balki o‘quvchilarga ruhiy zavq, ilhom baxsh etuvchi ijodkor shaxs bo‘lishi kerak. U quyidagi sifatlarga ega bo‘lishi zarur:

- musiqa asarlarini ifodali ijro eta olish;
- pedagogik va psixologik bilimlarga ega bo‘lish;
- o‘quvchilarda musiqaga muhabbat uyg‘ota olish;
- milliy qadriyatlarga sadoqatli bo‘lish.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki: Umumta’lim maktablarida musiqa madaniyati fanini o‘qitish jarayoni o‘quvchilarning estetik dunyoqarashini kengaytirish, musiqiy tafakkurini rivojlantirish va milliy o‘zlikni anglashida beqiyos ahamiyatga ega. Darslarni samarali tashkil etishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interaktiv usullar va milliy musiqiy merosdan foydalanish o‘quvchilarda ijodkorlik, musiqaga mehr va vatanparvarlik tuyg‘ularini shakllantiradi[5].

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- 1.Karimova R., Tursunova N. Musiqa ta’limi metodikasi. – Toshkent: “O‘qituvchi”, 2020.
- 2.Jo‘rayev O. O‘zbek musiqa madaniyati tarixi. – Toshkent: “Fan va texnologiya”, 2019.
- 3.Hasanov A. Pedagogik texnologiyalar va ularning ta’lim jarayonidagi o‘rni. – Samarqand, 2021.
- 4.O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni, 2020-yil.
- 5.“Musiqa madaniyati” fan dasturi (5–9-sinflar uchun), O‘zbekiston Respublikasi XTV, 2023-yil.